

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א
במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

זעקת הגאון הגדול רמ"צ ברגמן שליט"א

ראש ישיבת רשב"י וחבר מועצה"ת על ציון חמיו רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זיע"א

גם הברכו, וכדי שלא יבואו לחילול שבת החמורה, ועיין לקמן בסימן רסז במשנה ברורה. אך מהנכון מאוד, שכשיבואו לביתם יחזור ויקרא קריאת שמע, ואף שכלל העולם לא יזהרו בזה, מכל מקום אין למנעם מלהקדים מעריב, ויסמכו בקריאת שמע על מה שקורין לפני המטה.

וכך כותב גם מרן הג"ר רבי יחיאל מיכל עפשטיין זצ"ל בספרו "ערוך השולחן", (רס"ז ד') דברים כדברנות. וזה לשונו: מיהו עכ"פ חזינן דרבותינו הקדמונים, ציוו לנו להקדים תפלת ערבית מבעוד יום. וגדר גדול הוא לשבת, לההמון ונשים ועמי הארץ שענים רק אל זמן התפלה בבית הכנסת, ואם יאחרו להתפלל בבית הכנסת הרבה הרבה בכל עיר ועיר שידליקו נרות אחר השקיעה, כאשר עינינו רואות ואזנינו שומעות לדאבון לבבינו בכמה עיירות גדולות וקטנות, שמאחרים להדליק נרות ובאים לידי חילול שבת רחמנא ליצולן מהאי עונשא רבה. וחוב קדוש על הרב והיריאים שבעיר, להתפלל מבעוד יום למען למנוע חילול שבת קדש. ויש שמתאמצים להתפלל ערבית בזמנה בשבת, ועתידים ליתן את הדין דידוע שבזה תלוי שלא יחללו שבת בעיר. והמזרז בהקדמת כניסת שבת, זכות שבת קודש תגן עליו. וכבר הארכנו בזה בכמה מקומות, מפני שידוע לנו שהקדמת התפלה מעמדת השבת וקדושתה על מכונה. ועוד כותב בזה הערוה"ש דברים נוקבים בסימן רנ"ו ג': ויש להקדים תפילות קבלת שבת ומעריב בעוד יום, ואין להמתין על אדם גדול שלא בא עדיין לבית הכנסת וזכות גדול הוא [מג"א]. ובעוונותינו הרבים עתה מאחרים מאוד להתפלל, וחושבים זה למצוה להתפלל מעריב בזמנו, ואוי ואבוי למצוה זו, כי זהו בדוק ומנוסה, שעל ידי כן באים לחילול שבת רבים מאנשי העיר כו'. ואשרי אנוש יעשה זאת להתאמץ שיתפללו מעריב בעוד יום, ואין קץ לשכרו, ושבת תמליץ עליו.

ועוד כותב הערוך השולחן בסי' רמב, ה: ולכן יש להאיש הישראלי ליתן לבו לשמירת שבת קדש, ולקבלו מבעוד יום גדול ולא סמוך להשקיעה, דעל פי זה רבים מהמון ונשים ועמי הארץ מדליקין נרות אחר השקיעה. והרי באיסור חמץ בערב פסח אחר חצות דאינו אלא בלאו, ועם כל זה עשו חכמים הרחקה כשני שעות, ופירשו חז"ל בפסחים (יב, א) הטעם משום דחמץ מסור לכל, וק"ו בן בנו של ק"ו בחילול שבת דאיסור סקילה ונמסר לכל בני ישראל טף ונשים, שיש להרחיק הדלקת הנרות הרבה הרבה קודם השקיעה. וכל שכן דרב העיר והיריאים מחוייבים להקדים הרבה, כדי שההמון עם שלא יקדימו כל כך, מכל מקום לא יבואו לידי חילול שבת, משא"כ אם הם בעצמם מדליקים סמוך להשקיעה, שההמון ידליקו אחר השקיעה. כאשר שמענו כן ראינו בכמה מקומות והדורות הקודמים, היו מקדימים הרבה בקבלת שבת כמבואר בתרומת הדשן (סימן א) שאחר התפילה ואחר האכילה הלכו לטייל והיתה אז שקיעת החמה ע"ש.

הנה בימים אלו ראינו שבעיר תל אביב החליטו מנהיגיהם לעשות תחבורה ציבורית בשבת קודש, והראה להם הקב"ה כי אף ביום חולרגיל, הקב"ה עשה ע"י פחד המלחמה שברחוב הראשי שלהם היה דממה, לא נסעו ולא פתחו החנויות, והרי כמה היה מרן רה"י זצ"ל מתאנה על חילול שבת שבעיר תל אביב, וזהו מה שזעק כמה אתם יהודים, אבל כשלא רוצים לראות, מפני שהם במצב תועים, ואזהמתחבר לקדושה זוכה לסיעתא דשמיא מיוחדת ויה"ר שנזכה לכך וילמדו תועים בינה..

חרדה בעולם היהודי: החל מהשבת הקרובה ארבע רשויות בגוש דן רוצים להפעיל תחבורה ציבורית בשבת ב ח י נ ו !!! וכבר כתב מרן החפץ חיים: מה מאד עגמה נפשי שנתרבו מאד מחללי שבת וכל מה שיתרבו מחלליה יתרבו היסורים בעולם והמחסור גבר בארץ מאד מאד... וכידוע דברי הבריסקר רב שאם אנו נתחזק בשבת כמו ביו"כ זה ישפיע גם לרחוקים, לכן נביא במעלת הקדמת מנחה בער"ש כדי שיוכלו לקבל שבת לגמרי לפני השקיעה (רוב המקורות מדברים אפי' על הקדמת מעריב בליל שבת וכ"ש על מנחה של יום ו'...)

נקדים בדברים הנודעים של ה'ערוך השולחן' (רמב, ה-מ) וז"ל השל"ה בסידורו קודם קבלת שבת מבאר שהאומר "מזמור שיר ליום השבת" אחר השקיעה מביא סכנה רבה. ע"ש שביאר זה בגודל קדושתו וחכמתו כו'. שיזהרו לומר "מזמור שיר ליום השבת" קודם שקיעת החמה דאל"כ המזיקים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתעוררים ממקומם להזיק ע"ש ודו"ק.

ה"מגן אברהם" כותב בסי' רנ"ו: וכן ראוי לנהוג לשלוח איש לבטל הבעלי מלאכות ממלאכתן, וגם ראוי לבעל החנויות שיסגרו חנותן כמו שעה קודם השבת, כי ראיתי גודל המכשלה שלפעמים בא שר אחד ונמשכה המשא ומתן עד שחשיכה ממש. "ואשמם בראשיכם" כתיב. וגם רוב העולם יש להם היתר כל עוד שלא אמרו ברכו אע"פ שהיא לילה ממש, עושין כל הצריך להם, וזה ראיתי בעיני. לכן יש להקדים אמירת ברכו. ואין להמתין על אדם גדול שעדיין לא בא, אם היא סמוך לחשיכה, כי זכות הוא לו שלא יתחלל שבת על ידו והחכם עיניו בראשו.

אולם ה"פרי מגדים" שם כותב: ובסימן רסג לענין קבלת שבת, עיין שם סעיף י לדידן "מזמור שיר ליום השבת" הוה קבלה. ונכון לומר מבעוד יום "מזמור שיר", ואין קפידא אחר כך אם ממתין ב"ברכו". ויותר טוב לקרוא קריאת שמע בזמנה, עיין סימן רסז במג"א ס"ק א.

אולם ה"שער הציון" כותב על דבריו: ועיין בפרי מגדים שדעתו, דטוב שיקדימו הקבלת שבת, והברכו ימתינו עד שיגיע זמן קריאת שמע עיין שם. ואפשר שזהו רק בזמנו, אבל בימינו אם יתנהגו כן לא יצייתו לנו הרבה בזה ויבואו מביתם קודם מעריב. ועל כן נהגו בכמה קהילות קדושות כעת על פי עצת הגדולים, להקדים

מספרים סיפור על הנהגת מרן הג"ר יחיאל מיכל עפשטיין זצ"ל בעל הספר "ערוך השולחן" (ספר "מדור דור" עמ' 106). כי עוד בשבוע הראשון לרבנותו בעיר נובהרודוק, רצה רבי יחיאל מיכל זצ"ל להנהיג את קבלת שבת בערב שבת מבעוד יום, וציווה לשמשו להכריז ולהודיע, כי זמן קבלת שבת יהיה בשעה פלונית, בפלג המנחה.

זקני העיר וחכמיה, התחילו מרעישים עולמות: הא כיצד? נובהרודוק, הרי היא עיר ואם בישראל, גאוני ישראל ישבו על כסא רבנותה, גם בני העיר, רובם ככולם יודעים את הדין וההלכה, ונוהגים תמיד לקבל את השבת לאחר שקיעת החמה, ופתאום בא רב חדש, שעדיין איננו "בן חמשים לעצה" (הוא היה אז בן 45), והוא רוצה לשנות ממנהג אבותינו. הגיע ערב שבת, ורבי יחיאל מיכל רבה החדש של נובהרודוק, בא לבית המדרש לפני פלג המנחה והתכוון לקבלת שבת באותה שעה שהכריז עליה, אבל בית המדרש היה ריק לגמרי. אף אחד מבני העיר לא בא עדיין להתפלל. החליט רבי יחיאל מיכל לצרף למניין נערים, שזה עתה הגיעו לבר מצוה, קיבל שבת, התפלל ערבית, וחזר לביתו. בלכתו ברחוב ראה את בני העיר שהם עדיין טרודים בהכנות לכבוד שבת. הוא הקדים לברך אותם בברכת שבת-שלום, והם החזירו לו בשפה רפה ובקצת תרעומת. כשהגיע לביתו עדיין היתה החמה מציצה מראש האילנות. הוא היסב לשולחן עם בני ביתו, ובבית המדרש התכנס הציבור להתפלל מנחה, ואחרי כן לקבל שבת. בערב שבת הבא, שוב בא רבי יחיאל מיכל לבית המדרש בפלג המנחה - ובית המדרש ריק. הוא התפלל בציבור עם נערים שהגיעו למצוות, ובעצמו ירד לפני התיבה, וקיבל שבת אתם, אבל לא זו ממקומו. הציבור התכנס לתפילת מנחה ולקבלת שבת, ורבי יחיאל מיכל אינו מניח לאיש לעבור לפני התיבה. כאן - קרא הרב בכל תוקף - אני בעל הבית, וכבר התפללנו בציבור, מי שהתאחר יתפלל ביחידות.

וסופו של דבר - רבי יחיאל מיכל ניצח את קהל עדתו, ועד הזמן האחרון היו נוהגים בנובהרודוק לקבל שבת בערב שבת מבעוד יום, להתפלל ערבית, ולסעוד סעודת שבת, בשעה שהחמה עדיין בראש האילנות, והיו רגילים בסביבות נובהרודוק לומר: בשעה שכל העיירות בליטא אומרות "לכו נרננה", הרי בנובהרודוק אומרים "לכו לישון", וקראו כבר קריאת שמע שעל המיטה! ואף הוא היה מטעים את מנהגו זה, וכך היה אומר: בנובהרודוק אין מסילות הברזל, ורק במרחק איזו פרסאות ישנה תחנה נאווא-יעלנע, ועגלוני נובהרודוק היו נוסעים בכל יום פעמים אחדות מכאן לשם ומשם לכאן, כדי להוביל נוסעים, עוברים ושבים, ואם היו מקבלים את השבת בנובהרודוק לאחר שקיעת החמה, כמו שרגילים בשאר הערים והעיירות, כי אז היה העגלון האחרון בא מנאווא-יעלנע לנובהרודוק לאחר חשכה. עכשיו כשהנהגתי לקבל שבת לאחר פלג המנחה, הרי העגלון האחרון בא עוד קודם שקיעת החמה! ויעויין בעמוד הקודם כל מה שכתב בספרו על דבר זה!!

דברים מבהילים ביותר כותב הג"ר בצלאל מקוברין זצ"ל (קרנן שבת פרק יב; קיצור שו"ע סי' עו) עפ"ד המהרש"א תענית ח: ע"ש וז"ל

ודע עוד משה"כ התוכניים שכל מכות הרג ואבדון וכל מכות רעות באים על ידי מאדים וכל טלטול ועקירות הארצות ושבי ורעב על ידי שבתאי. ונראה לי שזהו שנאמר (שמות טז, כ) "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ" ר"ל יש לך לרדוף שני פעמים אחר שליטת מזל צדק האחד בערב שבת כשהוא שולט בשעה אחרונה שלא תכנס לשבת בשליטת מאדים, ושנית יש לך לרדפו בבוקר למחרת יום שבת שלא תתחיל לשבות מיד בבוקר בשליטת שבתאי אלא בשליטת צדק שהוא שעה על הבוקר. ואמר הכתוב נגד שליטת מאדים "למען תחיה" כי המזל הזה גורם מות ואבדון ועל כן יש לך לרדוף אחר צדק כדי שתחיה. ונגד שליטת שבתאי אומר "וירשת את הארץ אשר ה' אלוך נותן לך" כי הוא גורם עקירה מן הארצות, על כן תרדוף אחר צדק "וירשת את הארץ" מה שנתן לך הקב"ה ולא תצטרך לטלטל מן הארץ.

וגם יבואר הפסוק (בתהלים) פה, יב "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף גם ה' יתן הטוב וארצינו תתן יכולה". ר"ל אימתי הוא ראוי שתצמיח האמת דהיינו שיתחיל השביתה של שבת בערב שבת ולמחרתו שעל ידי זה תצמח האמת בעולם, בזמן שמזל צדק משמים נשקף ואז הוא ראוי לשבות בערב שבת ולמחרת שבת כו'. ואם תאמר כל כך למה? ואומר הכתוב "גם ה' יתן הטוב וארצינו תתן יכולה" ור"ל לפי שהמזלות האלה הם מורים על כל הרעות והרעב הבא לעולם, ועל ידי שיתחילו האמת שהיא שבת בממשלת צדק ולא יבוא בממשלתם, אז יתן ה' הטוב היפך רעתם וארצינו תתן יכולה היפך הרעב שבא על ידם. ומעתה העברים הביטו גודל העונש חילול שבת והמחללו גורם שעצם הטוב נתהפך לרעה ונשמות קדושות באים לתוך הטומאה, ועי"ז גורמים שליטת מאדים ושבתאי שעל ידם מגיעים לכל הרעות שבעולם.

והנה זה מכמה שנים הקול קול יעקב צווח במדינתנו ממה שנעשו להם הידים ידי עשו במדינת פולין גדול וקטן וליט"א ואוקריינ"א ורוסי"א אשר בעו"ה שפכו דם כמים דמי אבות ובנים דמי חסידים וחסידות דמי צדיקים וצדקניות דמי ילדים וילדות גמולי מחלב עתיקי משדים אשר לא חטאו ולא פשעו וקבורה לא היתה למקצתן והרבה ילדים אשר נדרסו בין רגלי הסוסים, ודמי רבנים ותלמידיהם נהרגו נשחטו בידיהם בכל מיני מיתות אוזכריות לא יאומן כי יסופר כו'. ואיה איפוא ישרים נכחדו ואיה זכותם וזכות מגיני הדור תופשי ישיבות כו' וזכות תלמידיהם אשר נשמע קולם בבואם אל הקודש ובכל פינות וחוצות. ומעתה יש לנו להצדיק דין שמים ה' הוא הצדיק ואנחנו הרשענו בעו"ה בחילול שבת ויום טוב. ובעו"ה עד היום הזה הרבה נעים ונדים ומטולטלים ואין להם מנוחות והקולות לא יחדלון קול נהי שנשמע מציון כו' והמה יושבות אלמנות חיות עגומות וגלמודות באין עוזר ותומך כו'. ועוד בעו"ה שולט עלינו כח מאדים אשר צדיקים וחסידים היום קדושים עליונים פתאום נאחזים כדגים במצודה רעה וסובלים ענויים קשים ומרים ואחר זאת נידונים בכל מיני מיתות חמורות שבהמורות בשביל קדושת שמו הגדול והנורא עלי' על בני אדם אשר אין להגיד ולספר לא נראה ולא נשמע בשום מדינה כזאת וכל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר תורתנו. וכל זה גורם לנו חילול שבת עכ"ד.

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדרים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040 .

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל A0527614765@gmail.com לשמיעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324